

En orgie i stillhet....

«Det er ikke alltid den som taler højest som har mest på hjertet.» Det skulle ikke forundre meg om en kinesisk filosof nedtegnet dette visdomsordet for 4 000 år siden. Gjorde han ikke det, lanserer jeg det nå. Det passer nemlig glimrende på Bjørn Falch Andersens stillferdige bok «Romferd».

I en tid da middelmådigheter på jakt etter kjendisstatus står i kø for å fylle våre TV-ruter og liv, og likegyldige inntrykk flagrer forbi på alle kanter, er det en lise (for å bruke et yndlingsord fra norsk fotografis hedersmann, Leif Preus) at noen mennesker hever seg over det tidsriktige og framlegger et åndsverk som så totalt spiller på egne strenger, uavhengig av uvesentlighetenes tyranni. Desto mer enestående er det at hele produktet i seg selv består av uvesentligheter, av tidsparenteser som er fulle av alt og ingenting; av det skjeve blikket, av de famlende skrittene, av de skvulpene bølgene mot bleke ben. Disse brokkene av en tid forandret på ingen måte verden, de bare var der og forsvant og ble likevel bevart for ettertiden.

I banal fotolitteratur beskrives fotografi som å tegne med lys. Sprøyt. Fotografi er å leve et liv, leve det mer intenst, mer oppriktig, mer komplett; det er et redskap for å lære både seg selv og verden å kjenne. Det er følelser, skjerpede sanser, møter med mennesker, møter med seg selv, møter med en verden der ute som rammer inn ditt liv. Folk som ikke fotograferer går gjennom en tunnel hele livet, de ser egentlig ikke hva som skjer rundt dem, ser ikke situasjonene, humoren, det absurde, det tragiske. Ikke alle evner å se verden. Neivel, men da får vi være glade for at det fins noen som gjør det, som kan være observasjonsposter for alle oss andre og vise oss hvordan vår verden er – og har vært.

Falch Andersen skal ikke beskyldes for å bedrive masseproduksjon og venstrehåndsarbeid. Hele 50 år har han

brukt på å samle materiale til sin bok. Ikke nok med at han har samlet bilder forresten, han har også skrevet tekst; dype velfunderte diktstykker som han har lekt med siden 1960! Leseren behøver også å fundere over hans gåter og tankelabyrinter, men forhåpentligvis ikke riktig like lenge.

«Romferd» er altså bokas tittel. Den som venter seg sci-fi og Star-Trek tar sørgelig feil. Ferden går fra rom til rom i tidens trappeoppgang, i bymiljø og i fredelige, landlige idyller, i Oslo, i Jerusalem og på Kråkerøy, fra 1953 til 2003. Dette er altså like mye en reise i tid som i rom, tidsrommet skaper spenning og gjør det hele også til et dokument om en tid som aldri kommer tilbake, en tid da verden var uskyldig og ung. Men siden Einstein mener at tid og rom egentlig er to sider av samme sak, at vi kan reise både i tid og rom samtidig, så har jo forfatteren god dekning for sin tittel.

Falch Andersen vandret gatelangs i Oslo på jakt etter avgjørende øyeblikk mens Cartier-Bresson og Brassai gjorde det samme i Paris, og han har fotografert sigøynere som Josef Kuodelka. Han står fjellstøtt i den klassiske fotografiske tradisjon, med et blikk og en teknikk som matcher de beste. Dagens kunstfotolandskap domineres av kunstnere som anvender fotografiet på en annen måte, de bruker mediet for å avbilde sine konstruerte tablåer,

gjør gjerne med seg selv som hovedpersoner, eller de lager store, hyperrealistiske fargebilder med rent dokumentarpreg fra jernbanestasjoner og industriprosjekter. Selv om det klassiske fotografiet lett kan bli stilt i skyggen av slike postmoderne trender, og det i dag er vanskelig å si hva som i størst grad har livets rett, vil vi vite svaret når tiden har avsagt sin dom; om kanskje 50 nye år. Jeg vil ikke bli forundret om dommerens svar går i favør av det klassiske.

Noen vil kanskje protestere vilt, men jeg våger likevel den påstand at mennesker som tilbringer mesteparten av sitt liv mellom sprukne amalgamfyllinger i 26 og 27 og oblittererte 4-kanals molarer i fjerde kvadrant virkelig trenger litt større perspektiv på tilværelsen for å leve et fullverdig liv. Mange velger å gjøre noe annet ved siden av, mens Falch Andersen valgte å bli tannlege ved siden av det han egentlig ville drive med. Etter en forsmak på kunststudiet, innså han at tannlegeriet var et fritt og fint yrke som gjorde at han slapp å slåss for livets opphold, men likevel kunne bruke mye tid på å være fotograf og kunstner. Ok, han har kanskje brukt litt lenger tid på veien, men han har også kunnet være kompromissløs og fri fra kommersielle hensyn.

Det er avslørende og utfordrende å lage en slik bok, du leverer på en måte selvangivelsen over mesteparten av ditt liv. Falch Andersens livsregnskap går opp med god margin, og det blir desidert ingen restskatt. På sitt stillfarende sett gir han av seg selv, forteller om sitt liv, uten egentlig å gjøre det, og uten å heve stemmen et øyeblikk. Som han selv sier det, det er en orgie i stillhet.

Pål Hermansen

Bjørn Falch Andersen: Romferd. Fotografier 1953–2003. Utgitt på eget forlag (breidan@online.no). ISBN 82–996770–0–9.